

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-27>

PICTURESQUENESS AS A QUALITY OF THE ODESSA SCHOOL OF PAINTING AND THE ODESSA SCHOOL OF TAPESTRY

ЖИВОПИСНІСТЬ ЯК ЯКІСТЬ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ ЖИВОПИСУ ТА ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ ГОБЕЛЕНУ

Loza N. A.

*Honored Artist of Ukraine,
Member of the National Union
of Artists of Ukraine,
Senior Lecturer at the Department
of Fine Arts*

Лоза Н. А.

*Заслужений художник України,
член Національної спілки художників
України,
старший викладач кафедри
образотворчого мистецтва*

Borisyuk Z. D.

*Senior Lecturer at the Department of
Theory and Methods of Decorative and
Applied art and Graphics
State Institution «South Ukrainian
National Pedagogical University named
after K. D. Ushinsky»
Odesa, Ukraine*

Борисюк З. Д.

*старший викладач кафедри теорії
і методики декоративно-
прикладного мистецтва та графіки
Державний заклад
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

В сучасній Україні, при всьому багатстві та різноманітності її культурного та мистецького життя, можливо чітко вирізнити декілька мистецьких шкіл, які мають свої відмінності та характерні особливості. Так, за місцем розташування ми можемо виділити школи: Закарпатську, Харківську, Кримську та Одеську. Можливо, але досить складно говорити ще про Київську мистецьку школу, адже спрямованість та стилістика творчості київських художників аж надто різноманітна. Що й не дивно, враховуючи велику кількість митців. Спілка художників Києва об'єднує близько півтори тисячі митців самих різних видів та жанрів мистецтва. Отже, чітко виокремлюємо чотири мистецькі школи.

Щодо особливостей кожної з них, Закарпатська – найбільш декоративна. Живопис цієї школи має відчутний вплив народної творчості та тягнє до абстрактних форм. Кримська школа – це школа плерерна у повному сенсі. Можемо сміливо сказати, що вона акумулює як всі кращі якості, так і недоліки плерерного підходу. До перших можна віднести безпосередність вражень, яскравий колорит, а до других

– очевидне нехтування продуманою композицією. У протилежність до кримської, харківську школу можна охарактеризувати саме як композиційну. Дається взнаки спрямованість Харківської академії на вивчення малюнку та чіткої композиційної побудови, при цьому, живописні якості творів тут дещо другорядні. А ось Одеська школа, до якої відносять себе й автори цього тексту, це школа живописна. При тому, що композиція творів одеських художників (у всякому разі, кращих з них) продумана й побудована найліпшим чином, найважливішим у них безумовно є якість живописності.

Згідно ствердженню В.Г. Власова, яке він надає у «Новому енциклопедичному словнику образотворчого мистецтва», «якість живописності обумовлює «розчинення» форми предмету в оточуючому середовищі. Найвищим вираженням такого підходу до зображення є імпресіонізм. Якщо ці якості досягають засобами кольору, ми отримуємо кольоропис або живопис. <...> Для живопису, як виду мистецтва та творчого методу, характерна спрямованість перетворювати зображувальну поверхню у зорову подібність простору, світло-повітряного середовища. Найбільш придатні для цього засоби колористичні» [1, с. 92].

Ці ствердження нібито написані саме про витвори одеських митців. Підкреслена увага до стану освітлення, «зануреність», «розчиненість» об'єкту зображення у середовищі – саме те, що притаманне одеському мистецтву, одеському живопису від самого його зародження. Від Кіріака Костанді та його оточення «Південноруської школи живопису». Згідно з тим таки словником, «живописне начало в мистецтві ґрунтується на так званому дальовому баченні, чи «дальовій постановці ока», при якій предмет розглядається відсторонено, здалеку. Сприйняття його форми відбувається через оточуючий простір, світло-повітряне середовище» [1, с. 91]. Саме ці якості перейшли й до їх послідовників. Імпресіоністичність, тонкий колоризм відрізняють кращі твори Володимира Синицького, Миколи Шелюто, Григорія Крижевського, Михайла та Святослава Божиїв, Діни Фруміної, Костянтина Ломикіна, Володимира Литвиненка та Альбіна Гавдзинського. Світлоносність та особливі гармонії кольору просліджуються у творах Юрія Єгорова, Адольфа Лози, Ореста Слешинського та Валентина Філіпенка. Традиції Одеської школи живопису продовжуються у творчості більш молодого покоління художників, зокрема, у чарівному живописі Сергія Лозовського, Петра Нагуляка та інших.

На наш погляд, особливо цікавим є той факт, що якість «живописності» притаманна в Одесі не тільки живопису. У бік живописності розвинулось і таке декоративно ужиткове мистецтво, як

художнє ткальство, яке можна визначити як «одеську школу гобелену». Традиційно в одеському регіоні ткальство не було так широко розповсюдженим, як живопис. Та, в останні роки, з'явилась невелика, але досить потужна група майстрів, що працюють в галузі гобелену. Їх усіх, у тій чи іншій мірі, вирізняє саме живописний підхід. Тобто, об'ємно просторова трактовка зображувальної площини, використання тонких кольорових переходів за рахунок оптичного змішування кольорів, «занурення» об'єкту зображення у глибину умовного середовища. Можна стверджувати, що гобелени одеських майстринь – це мальовничі твори, виконані в техніці гобелену. Саме такими є чудові метафоричні гобелени Есфірі Серпіонової, створені на філософські та біблейні сюжети. До живописності тяжіє і художнє ткальство Анни Носенко, що й не дивно, бо ми знаємо її також як прекрасного художника живописця. Завжди тонкі та складні за колористичним вирішенням текстильні колажі Людмили Богайчук.

І цей саме живописний підхід пропонує своїм учням Зинаїда Дмитрівна Борисюк, яка очолила майстерню гобелену на художньо-графічному факультеті Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Витвори її учнів завжди відрізняє дуже продуманий колорит, складна гра фактур та об'ємів, що ніби перетікають один в інший. З майстерні З.Д. Борисюк вийшло вже не одне покоління молодих художників, які працюють в галузі художнього текстилю.

У 2016 році в Одеському художньому музеї за ініціативи кураторів Сергія Савченка та Анни Носенко відбулась потужна мистецька подія – виставка «Одеський гобелен-1», що мала на меті продемонструвати рівень сучасного ткальства Одещини [3]. А в 2020 році Одеський музей особистих колекцій «Дім Блещунова» представив ювілейну виставку З.Д. Борисюк «Ретроспектива», де було показано твори майстрині та її учнів – випускників Одеського художньо-графічного факультету від 1995 до 2019 року [2].

Тож, маємо надію, що самобутня Одеська школа художнього ткальства буде продовжувати розвивати власний самобутній напрямок, вектор якого заклали для нас засновники Одеської школи живопису.

Література:

1. Власов В.Г. Живописне начало в мистецтві, живописність, живопис. Новий енциклопедичний словник образотворчого мистецтва. У 8 т. Т 3. Санкт-Петербург: Літа, 2001. 848 с. С. 91–94.
2. Зинаїда Борисюк та її учні: Репортаж з виставки В. Слісарчука. URL: <http://vslisarchuk.od.ua/en/node/232>

3. Одеський гобелен – 1: площа, тема, простір. Каталог. Автор-упорядник: Анна Носенко Вступна стаття: Сергій Савченко, Анна Носенко. Електронна бібліотека Одеського художнього музею www.ofam.od.ua // URL: <http://ofam.od.ua/pdf/catalog/gobelen.pdf>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-28>

EXPERIENCE OF DEFENDING BACHELORS QUALIFICATION WORKS OF MYKHAILO BOICHUK KYIV STATE ACADEMY OF DECORATIVE APPLIED ARTS AND DESIGN IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

ДОСВІД ЗАХИСТУ ДИПЛОМНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ БАКАЛАВРІВ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ ІМЕНІ МИХАЙЛА БОЙЧУКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Petruk R. I.

*Honoured Art Worker of Ukraine,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Monumental-Decorative
and Sacral Arts*

Петрук Р. І.

*заслужений діяч мистецтв України,
доцент,
доцент кафедри монументально-
декоративного і сакрального
мистецтва*

Khyzhynskiy V. V.

*Candidate of Art History, Associate
Professor,
Associate Professor at the Department
of Art Ceramics, Wood, Sculpture
and Metal
Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy
of Decorative Applied Arts and Design
Kyiv, Ukraine*

Хижинський В. В.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
доцент кафедри художньої кераміки,
декоративної скульптури, дерева
та металу
Київська державна академія
декоративно-прикладного
мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука
м. Київ, Україна*

21–24 червня 2022 року в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (КДАДПМД ім. М. Бойчука) відбувся захист дипломних робіт випускників першого